ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 8.1.2008
COM(2007) 865 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τα διάφορα συστήματα εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων, και ειδικότερα όσον αφορά τα συστήματα στα οποία αναφέρεται η οδηγία 1999/74/ΕΚ

{SEC(2007) 1750}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τα διάφορα συστήματα εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων, και ειδικότερα όσον αφορά τα συστήματα στα οποία αναφέρεται η οδηγία 1999/74/ΕΚ

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η οδηγία 1999/74/ΕΚ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 1999, θεσπίζει τις στοιχειώδεις απαιτήσεις για την προστασία των ωοπαραγωγών ορνίθων[1] και διατυπώνει ιδιαίτερα διατάξεις που εφαρμόζονται σε συστήματα εκτροφής σε διευθετημένους και μη διευθετημένους κλωβούς, καθώς και σε εναλλακτικά (χωρίς κλωβούς) συστήματα.

Η οδηγία προβλέπει ότι τα συστήματα εκτροφής σε μη διευθετημένους κλωβούς θα απαγορευθούν από 1ης Ιανουαρίου 2012. Επίσης με την οδηγία δίδεται στην Επιτροπή η εντολή να υποβάλει στο Συμβούλιο έκθεση, με βάση επιστημονική γνώμη, σχετικά με τα διάφορα συστήματα εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων, λαμβάνοντας υπόψη θέματα παθολογίας, ζωοτεχνίας, φυσιολογίας και ηθολογίας, καθώς και τις περιβαλλοντικές και τις υγειονομικές επιπτώσεις. Η έκθεση αυτή θα συνταχθεί επίσης βάσει μελέτης σχετικής με τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις των διαφόρων συστημάτων, καθώς και τις επιπτώσεις όσον αφορά τις σχέσεις με τους οικονομικούς εταίρους της Κοινότητας[2]. Η οδηγία συμπληρώνεται με νομοθεσία περί της εγγραφής σε μητρώα των μονάδων στις οποίες διατηρούνται όρνιθες ωοπαραγωγής[3] και περί της επισήμανσης των αυγών[4], καθώς και σχετικά με θέματα ασφάλειας των τροφίμων[5].

Η προστασία και η καλή μεταχείριση των ζώων είναι ύψιστου ενδιαφέροντος για τις κοινοτικές πολιτικές. Το πρωτόκολλο για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη ΕΚ από τη συνθήκη του Άμστερνταμ ορίζει ότι η Κοινότητα λαμβάνει πλήρως υπόψη την καλή διαβίωση των ζώων κατά

---

1 ΕΕ L 203 της 3.8.1999, σ. 53.

2 Όλες οι μελέτες και τα έγγραφα θέσης που χρησιμοποιούνται κατ' εφαρμογή της παρούσας ανακοίνωσης απαριθμούνται στο έγγραφο εργασίας της Επιτροπής αριθ. SEC(2007)1750. Όλα τα έγγραφα που αναφέρονται στο εν λόγω έγγραφο παρατίθενται στην γλώσσα του πρωτοτύπου τους.

3 Οδηγία 2002/4/ΕΚ της Επιτροπής περί της εγγραφής σε μητρώα των μονάδων στις οποίες διατηρούνται όρνιθες ωοπαραγωγής που καλύπτονται από την οδηγία 1999/74/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 30 της 31.1.2002, σ. 44).

4 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1028/2006 του Συμβουλίου σχετικά με τις προδιαγραφές εμπορίας των αυγών (ΕΕ L 186 της 7.7.2006, σ. 1) και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 557/2007 της Επιτροπής για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1028/2006 του Συμβουλίου σχετικά με τις προδιαγραφές εμπορίας των αυγών (ΕΕ L 132 της 24.5.2007, σ. 5).

5 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 852/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την υγιεινή των τροφίμων (ΕΕ L 139 της 30.4.2004, σ. 1) και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 853/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό ειδικών κανόνων υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης (ΕΕ L 139 της 30.4.2004, σ. 55).

τη χάραξη των κοινοτικών πολιτικών για τη γεωργία, τις μεταφορές, την εσωτερική αγορά και την έρευνα. Οι κύριοι στόχοι και οι κύριοι τομείς δράσης που προσδιορίζονται στο κοινοτικό σχέδιο δράσης για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων[6] το οποίο εκδόθηκε το 2006 είναι επίσης σχετικοί με την παρούσα ανακοίνωση.

2. ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΩΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΟΡΝΙΘΩΝ

2.1. Θέματα παθολογίας, ζωοτεχνίας, φυσιολογίας και ηθολογίας

Το Νοέμβριο 2004 κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (ΕΑΑΤ) εξέδωσε επιστημονική έκθεση και γνώμη σχετικά με θέματα ορθής μεταχείρισης στα πλαίσια των διαφόρων συστημάτων εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων[7] με την οποία επιβεβαιώνεται ότι οι πτυχές της υγείας των ζώων και της συμπεριφοράς απέναντί τους είναι ύψιστης σημασίας για την ευεξία των ζώων. Όσον αφορά *την υγεία των ζώων* στη γνώμη τονίζεται ότι μολυσματικές ασθένειες ενδέχεται να εμφανισθούν με οιοδήποτε σύστημα ενσταβλισμού αλλά η συχνότητα εμφάνισής τους διαφέρει μεταξύ συστημάτων. Ενώ στα συστήματα εκτροφής ορνίθων στο ύπαιθρο η επαφή με την άγρια ζωή αποτελεί κίνδυνο για την υγεία τους, στα συστήματα εκτροφής σε κλειστούς χώρους ένας σημαντικός παράγοντας κινδύνου για την υγεία των ορνίθων είναι η συχνότερη επαφή μεταξύ τους λόγω της μεγαλύτερης πυκνότητας πληθυσμού και του περιβάλλοντος στο οποίο η πυκνότητα παθογόνων οργανισμών είναι δυνατόν να αυξηθεί. Γενικά μπορεί να συναχθεί ότι η πιθανότητα έκθεσης σε μολυσματικούς παράγοντες και οι σχετικές συνέπειες επηρεάζονται από περιβαλλοντικούς παράγοντες, συστήματα διαχείρισης και μέτρα υγιεινής.

Όσον αφορά τις κύριες πτυχές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν *την υγεία και την ευεξία των ωοπαραγωγών ορνίθων* υπό συνθήκες αγροκτήματος οι ειδικοί επιστήμονες έλαβαν υπόψη τα εξής:

– Το βλαβερό ράμφισμα αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που μπορεί να οδηγήσει σε εκτεταμένη βλάβη των ιστών, καννιβαλισμό και θνησιμότητα. Ο κίνδυνος ραμφίσματος μειώνεται με την αύξηση της ποιότητας των μεθόδων εκτροφής, όπως εκτεταμένα αγροκτήματα και εκμεταλλεύσεις με διαχειριστές των οποίων οι ικανότητες εκτροφής ζώων και οι γνώσεις σχετικά με τους παράγοντες κινδύνου είναι υψηλότερες. Η χρήση συστηματικής αποτομής του ράμφους για τον έλεγχο του βλαβερού ραμφίσματος επικρίνεται από τους επιστήμονες ως οδυνηρή.

– Ο καννιβαλισμός αποτελεί απρόβλεπτο πρόβλημα το οποίο μπορεί να είναι δύσκολο να ελεγχθεί και συχνά καταλήγει σε υψηλή θνησιμότητα. Παρουσιάζει σοβαρότερες συνέπειες σε εκμεταλλεύσεις με εναλλακτικά συστήματα[8], ειδικά μεταξύ ορνίθων με άθικτα ράμφη.

---

6 COM (2006) 13 τελικό.

7 Γνώμη της επιστημονικής ομάδας για την υγεία και την ορθή μεταχείριση των ζώων κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής σχετικά με τις πτυχές της ορθής μεταχείρισης στα διάφορα συστήματα εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων.

8 Συστήματα χωρίς κλωβούς όπως αναφέρονται στο κεφάλαιο Ι της οδηγίας 1999/74/ΕΚ.

– Η θλάση οστών είναι λιγότερο συχνή μεταξύ ορνίθων σε διευθετημένους κλωβούς και σε εναλλακτικά συστήματα τα οποία εξασφαλίζουν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό πτηνά με ανθεκτικότερα οστά και λιγότερες θλάσεις οστών από ό,τι τα συστήματα με μη διευθετημένους κλωβούς.

– Οι βλάβες των ποδιών ή η παραμόρφωση του στέρνου συμβαίνουν κυρίως λόγω ακατάλληλου σχεδιασμού της κούρνιας.

– Όσον αφορά τα ποσοστά θνησιμότητας σε ορισμένα συστήματα εκτροφής σε διευθετημένους κλωβούς ή σε εναλλακτικά συστήματα, διάφορες πρόσφατες μελέτες δείχνουν[9] ότι η χρήση των πλέον εξελιγμένων συστημάτων εκτροφής σε μεγάλους διευθετημένους κλωβούς ή εναλλακτικών συστημάτων μπορεί να επιτύχει χαμηλά ποσοστά θνησιμότητας.

Όσον αφορά το θέμα των *προτεραιοτήτων συμπεριφοράς* των ζώων η γνώμη της ΕΑΑΤ καταλήγει ότι οι όρνιθες προτιμούν να γεννούν τα αυγά τους σε μια φωλιά, κατά προτίμηση σε κλειστή φωλιά αποτελούμενη από υπόστρωμα προσχηματισμένο ή δυνάμενο να διαμορφωθεί. Επομένως πρέπει να διατίθενται κατάλληλες, καλώς κατανεμημένες φωλιές στα ορνιθοτροφεία. Επίσης, συμπεριφορές υψηλής προτεραιότητας είναι το πότισμα, το τάισμα, η βοσκή και ίσως το πλύσιμο από τη σκόνη. Ακόμη η ανάπαυση και το κούρνιασμα αποτελούν σημαντικές πτυχές της ευεξίας των πτηνών και όλα τα πτηνά πρέπει να μπορούν να κουρνιάζουν ταυτόχρονα. Ιδιαίτερα το κούρνιασμα τη νύχτα σε ανυψωμένη κούρνια αποτελεί προτεραιότητα συμπεριφοράς όπως και άλλες απαραίτητες ενέργειες π.χ. η βοσκή και το πλύσιμο από τη σκόνη. Εάν η όρνιθες δεν μπορούν να επωφεληθούν από τέτοιες συμπεριφορές προτεραιότητας, ενδέχεται να περιπέσουν σε απογοήτευση ή σε αποστέρηση ή σε βλάβη καταστροφική για την υγεία και την ευεξία τους.

Η χαμηλότερη πυκνότητα διατηρούμενων ορνίθων σε διευθετημένους κλωβούς έχει αποδειχθεί ευεργετική από αυτή την άποψη. Εντούτοις ο κατάλογος συμπεριφορών εξακολουθεί να περιορίζεται σε όρνιθες που εκτρέφονται σε διευθετημένους κλωβούς σε σύγκριση με όρνιθες που εκτρέφονται σε εναλλακτικά συστήματα.

2.2. Πτυχές δημόσιας υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος

Η γνώμη και η έκθεση της ΕΑΑΤ που περιέχονται σε ειδικό κεφάλαιο σχετικά με τις συνέπειες των διαφόρων συστημάτων στέγασης εκτρεφόμενων ζώων στην ασφάλεια των τροφίμων (μικροβιολογικοί και χημικοί κίνδυνοι).

Η έρευνα μέχρι σήμερα δεν επιτρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ένα από τα υφιστάμενα συστήματα εκτροφής πρέπει να καταργηθεί σταδιακά λόγω κινδύνου για τη δημόσια υγεία.

Όσον αφορά τον αντίκτυπο της εκτροφής ορνίθων στην προστασία του περιβάλλοντος μια μελέτη, που διεξάχθηκε από την Επιτροπή, κατέληξε το 2005 ότι η εξάπλωση όλων των εντατικών συστημάτων ωοπαραγωγής είχε σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στην ποιότητα του νερού, στον αέρα και στο τοπίο[10]. Όμως καθίσταται περισσότερο προφανές ότι στο μέλλον κάθε πτυχή σχετική με την

[9] LayWel, πακέτο εργασιών 3, σ. 58 και επ.

[10] http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/pig_poultry_egg/eggsum_en.pdf.

αειφορία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την περαιτέρω ανάπτυξη συστημάτων εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων[11]

2.3. Ερευνητικά σχέδια που χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα

Το ερευνητικό σχέδιο που χρηματοδοτείται από την Κοινότητα «Επιπτώσεις της τροποποίησης των συστημάτων παραγωγής στην ευεξία των ωοπαραγωγών ορνίθων» (LayWel[12]) αποσκοπούσε στη βελτιστοποίηση των συστημάτων εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων και ιδιαίτερα στα συστήματα εκτροφής σε διευθετημένους κλωβούς. Το σχέδιο, που ολοκληρώθηκε το 2006, επιβεβαιώνει ότι οι μη διευθετημένοι κλωβοί παρουσιάζουν εγγενή προβλήματα ευεξίας των ζώων. Με εξαίρεση τους μη διευθετημένους κλωβούς, διαπιστώθηκε ότι τα εναλλακτικά συστήματα έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν ικανοποιητικό βαθμό ευεξίας των ωοπαραγωγών ορνίθων παρόλο που εξακολουθεί να απαιτείται περαιτέρω έρευνα. Τα ποσοστά θνησιμότητας ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ διαφόρων μεγεθών εκμετάλλευσης, σχεδιασμών συστήματος, γονοτύπων και εφαρμογής ή μη της αποκοπής του ράμφους των πτηνών. Η μελέτη τονίζει ότι η θνησιμότητα μπορεί να είναι χαμηλή σε μεγάλους διευθετημένους κλωβούς.

Από το σχέδιο «EGGDEFENCE[13]» προκύπτει ότι το σύστημα στέγασης, το οποίο είναι μόνο μία από τις πιθανές οδούς μόλυνσης, δεν επηρεάζει τη μόλυνση των αυγών από τη σαλμονέλα.

Συνεπώς περαιτέρω ερευνητικά σχέδια έχουν συσταθεί και ευρίσκονται υπό εκτέλεση όσον αφορά σχετικά θέματα. Στο πλαίσιο του σχεδίου SAFEHOUSE[14] θα αναλυθεί η επιδημιολογία της μόλυνσης των αυγών και ο αποικισμός της σαλμονέλας και άλλων ζωονοσογόνων οργανισμών στις ωοπαραγωγούς όρνιθες σε σχέση με το περιβάλλον στέγασης και θα διεξαχθούν μελέτες αξιολόγησης του κινδύνου, που θα καταστήσουν δυνατή την περιγραφή και την κατάταξη των κινδύνων για τους καταναλωτές αυγών. Εν τω μεταξύ ένα συμπληρωματικό σχέδιο, το RESCAPE[15], θα εφαρμόσει μια πολυτομεακή στρατηγική σε επίπεδο ορνίθων (εκτροφή) και αυγών (μηχανισμοί άμυνας, απολύμανση και ταξινόμηση αυγών) για τη μείωση του κινδύνου εισαγωγής στην τροφική αλυσίδα αυγών ακατάλληλων για κατανάλωση από τον άνθρωπο.

Τέλος, το ερευνητικό σχέδιο για την ποιότητα της ευεξίας («Welfare Quality Project»)[16] που χρηματοδοτείται από την Κοινότητα ερευνά την ένταξη της ευεξίας των ζώων στην ποιοτική τροφική αλυσίδα. Η ανάπτυξη δεικτών ευεξίας των ζώων και η χρήση τους για την παρακολούθηση των συνθηκών ευεξίας θα παράσχουν εργαλεία για την ανταπόκριση στο αίτημα των καταναλωτών για αξιόπιστες και διαφανείς πληροφορίες σχετικά με τα εφαρμοζόμενα πρότυπα ευεξίας των ζώων.

---

11 Ανανεωμένη Στρατηγική Αειφόρου Ανάπτυξης της ΕΕ, http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf.

12 http://www.laywel.eu/

13 http://ec.europa.eu/research/agriculture/projects/qlrt_2000_01606_en.htm

14 http://www.safehouse-project.eu/index.php?rub=Egg_contaminating_zoonotic_pathogens. Το σχέδιο διαρκείας 3 ετών άρχισε την 1η Οκτωβρίου 2006.

15 http://www.rescape-project.eu. Το σχέδιο διαρκείας 3 ετών άρχισε την 1η Οκτωβρίου 2006.

16 http://www.welfarequality.net.

Στόχος είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας προϊόντων φιλικών προς την ευεξία των ζώων.

2.4. Κοινωνικο-οικονομικές συνέπειες και επιδράσεις στους οικονομικούς εταίρους της Κοινότητας

Η Επιτροπή χρηματοδότησε μια ανεξάρτητη μελέτη σχετικά με τις κοινωνικο-οικονομικές συνέπειες των διαφόρων συστημάτων εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων[17] (μελέτη Agra CEAS). Η μελέτη αναλύει την εξέλιξη του κόστους παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας των παραγωγών της ΕΕ σε σχέση με την τήρηση των απαιτήσεων ευεξίας των ζώων, και προβαίνει σε προσομοίωση της κατάστασης στην ΕΕ μετά την απαγόρευση των μη διευθετημένων κλωβών, καθώς και σε παρουσίαση διαφόρων σεναρίων μελλοντικών δυνητικών αλλαγών που επηρεάζουν την ευρωπαϊκή αγορά αυγών. Επιπλέον δεδομένα σχετικά με τις κοινωνικο-οικονομικές συνέπειες της οδηγίας 1999/74/ΕΚ ελήφθησαν επίσης υπόψη (βλ. παράρτημα).

Πρέπει να σημειωθεί ότι μέχρι σήμερα μόνο περιορισμένα δεδομένα είναι διαθέσιμα όσον αφορά τους διευθετημένους κλωβούς. Σύμφωνα με τη μελέτη Agra CEAS το κόστος παραγωγής, μεταβλητό καθώς και πάγιο, στην ΕΕ αυξάνεται αναλόγως προς την άνοδο των προτύπων ευεξίας των ζώων. Σε μια μελέτη που ζήτησε ο κλάδος παραγωγής αναφέρεται ότι η αύξηση του κόστους παραγωγής μπορεί να ανέρχεται σε 10% σε σύγκριση με το κόστος για τους μη διευθετημένους κλωβούς[18].

Εντούτοις το επιπλέον κόστος παραγωγής ενός αυγού από όρνιθα σε κλιμακωτή σχάρα και όχι σε μη διευθετημένο κλωβό υπολογίζεται σε 1,3 λεπτά και το επιπλέον κόστος παραγωγής ενός αυγού σε συνθήκες ελεύθερης βοσκής και όχι σε μη διευθετημένο κλωβό υπολογίζεται σε 2,6 λεπτά[19]. Δεδομένου ότι το σημερινό κόστος της παραγωγής ενός αυγού σε ένα αγρόκτημα με μη διευθετημένους κλωβούς είναι περίπου 9 λεπτά, η μετάβαση από το σύστημα μη διευθετημένων κλωβών στο σύστημα διευθετημένων κλωβών μπορεί να αυξήσει το κόστος ενός αυγού σχεδόν κατά 1 λεπτό.

Σύμφωνα με τη μελέτη της Agra CEAS, το ακαθάριστο περιθώριο των παραγωγών ανά χιλιόγραμμο αυγών θα αυξάνεται αναλόγως κατά τη μετάβαση από το σύστημα μη διευθετημένων κλωβών στο σύστημα διευθετημένων κλωβών και στα συστήματα εκτροφής στο ύπαιθρο. Με τα συστήματα εκτροφής στο ύπαιθρο το ακαθάριστο περιθώριο των παραγωγών είναι διπλάσιο σε σύγκριση με εκείνο των συστημάτων μη διευθετημένων κλωβών. Στα οργανικά συστήματα το ακαθάριστο περιθώριο δεν είναι τόσο μεγάλο όσο στα συστήματα εκτροφής στο ύπαιθρο. Από την ανάλυση του ακαθάριστου περιθωρίου προκύπτει σαφώς ότι, παρόλο που τα περιθώρια αυξάνονται καθώς αυξάνονται και τα πρότυπα ευεξίας των ζώων, η συνολική παραγωγή ανά αγρόκτημα μπορεί να μειωθεί.

---

17 «Μελέτη σχετικά με τις κοινωνικο-οικονομικές συνέπειες των διαφόρων συστημάτων εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων», τελική έκθεση για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που υπέβαλε η Agra CEAS Consulting Ltd, ενημερωμένη έκδοση 2005.

18 «Αντίκτυπος της οδηγίας 99/74 του Συμβουλίου της ΕΕ «ευεξία των ωοπαραγωγών ορνίθων» στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου παραγωγής αυγών της ΕΕ»

19 Βλ.. «Alternatives to the barren battery cage for the housing of laying hens in the European Union», Compassion in World Farming, βάσει της κοινωνικοοικονομικής μελέτης της Επιτροπής, σ. 27.

Σήμερα ορισμένα μειονεκτήματα για τους παραγωγούς της ΕΕ αντισταθμίζονται από παράγοντες όπως οι δασμοί και το κόστος μεταφοράς[20]. Η εγγύτητα του παραγωγού της ΕΕ προς την αγορά έχει σημασία για τα αυγά με κέλυφος. Λόγω της περιορισμένης διάρκειας ζωής των αυγών με κέλυφος οι εισαγωγές από τρίτες χώρες αφορούν κυρίως επεξεργασμένα αυγά (σε υγρή κατάσταση ή σε σκόνη) για τα οποία πρέπει να αναγνωριστεί διαφορά ανταγωνιστικότητας.

2.5. Στάση των καταναλωτών όσον αφορά την ευεξία των ωοπαραγωγών ορνίθων

Το 2005 και το 2006, διεξάχθηκαν στην ΕΕ δύο έρευνες Ευρωβαρόμετρου[21] σχετικά με τη στάση των καταναλωτών όσον αφορά την ευεξία των ζώων. Από τις έρευνες αυτές φαίνεται ότι η ευεξία των ζώων είναι θέμα στο οποίο οι καταναλωτές αποδίδουν μεγάλη σημασία, βαθμολογώντας το κατά μέσο όρο με 8 μονάδες από 10 όσον αφορά τη σημασία. Ιδιαίτερα τα πουλερικά (ωοπαραγωγοί όρνιθες και κοτόπουλα κρέατος) αποτελούν τομέα προτεραιότητας για τη δράση υπέρ της ευεξίας των ζώων κατά την άποψη των πολιτών. Όσον αφορά την ευεξία των ζώων το 44 % των καταναλωτών κρίνει ότι αυτή πρέπει να αφορά κατά κύριο λόγο τις ωοπαραγωγούς όρνιθες, ενώ 42 % των καταναλωτών κρίνει ότι αυτή πρέπει να αφορά τα κοτόπουλα κρέατος και 28 % τους χοίρους. Πρέπει να σημειωθεί ότι 58 % των ερωτηθέντων έκριναν ότι η ευεξία των ωοπαραγωγών ορνίθων είναι ανεπαρκής. Τα δεδομένα δείχνουν ότι οι καταναλωτές της ΕΕ κρίνουν στη ευρεία πλειονότητά τους ότι μπορούν να επηρεάσουν τις συνθήκες ευεξίας των ζώων με τις καταναλωτικές επιλογές τους. Άλλωστε, οι καταναλωτές δεν φαίνεται να είναι εντελώς ικανοποιημένοι από τα σημερινά συστήματα επισήμανσης, κυρίως όσον αφορά τα αυγά. Το σύγχρονο πρότυπο κατανάλωσης σε όλη την ΕΕ δείχνει επίσης ότι οι καταναλωτές έχουν συνείδηση των διαφορών μεταξύ των συστημάτων εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων και ότι είναι προσεκτικοί όσον αφορά τα συστήματα παραγωγής που αναφέρονται στην επισήμανση. 16 % των ερωτηθέντων αναφέρουν ότι αγοράζουν κυρίως αυγά που προέρχονται από όρνιθες εκτρεφόμενες σε κλωβούς. 10 % αγοράζουν αυγά από εναλλακτικά συστήματα εσωτερικών χώρων και 38% από συστήματα ελεύθερης βοσκής. 18 % παραδέχονται ότι δεν δίδουν σημασία στο σύστημα εκτροφής και 8 % των καταναλωτών απαντούν ότι δεν αγοράζουν καθόλου αυγά.

Οι ερωτηθέντες πολίτες της ΕΕ κατά πλειονότητα (57 %) δήλωσαν ότι ήσαν έτοιμοι να πληρώσουν περισσότερα για να αγοράσουν αυγά που προέρχονται από σύστημα παραγωγής φιλικό για την ευεξία των ζώων. Λεπτομερώς 25 % των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι είναι πρόθυμοι να πληρώσουν επιπλέον 5 %, 21 % επιπλέον 10 %, 7 % επιπλέον 25 % και 4 % πάνω από 25 % επιπλέον.

Τα αποτελέσματα των ερευνών Ευρωβαρόμετρου στηρίζονται σε δεδομένα σχετικά με την ανάπτυξη εναλλακτικών συστημάτων. Σύμφωνα με τη μελέτη της Agra CEAS το μερίδιο του ζωικού κεφαλαίου ωοπαραγωγών ορνίθων της ΕΕ που

---

20 Βλ. "Impact of EU Council Directive 99/74/EC "welfare of laying hens" on the competitiveness of the EU egg industry". («Αντίκτυπος της οδηγίας 99/74 του Συμβουλίου της ΕΕ «ευεξία των ωοπαραγωγών ορνίθων» στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου παραγωγής αυγών της ΕΕ»).

21 «Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals» (στάση των καταναλωτών όσον αφορά την ευεξία των εκτρεφόμενων ζώων) και «Attitudes of EU citizens towards Animal Welfare» (στάση των καταναλωτών της ΕΕ όσον αφορά την ευεξία των ζώων), βλ. παράρτημα "Μελέτες".

εκτρέφονται σε συστήματα χωρίς κλωβούς ανήλθε μεταξύ 1993 και 2003 από 3,56 % σε 11,93 %.

Μια περαιτέρω ανάλυση σχετικά με τα ενδιαφέροντα των καταναλωτών διεξάγεται στο πλαίσιο του σχεδίου Welfare Quality[22].

2.6. Καταχώριση εγκαταστάσεων και επισήμανση αυγών

Όπως προβλέπεται στην οδηγία 1999/74/ΕΚ, η οδηγία 2002/4/ΕΚ της Επιτροπής επιβάλλει στα κράτη μέλη να καταχωρίζουν όλες τις εγκαταστάσεις παραγωγής αυγών και να τους απονέμουν κωδικό αριθμό αναφέροντας τη μέθοδο εκτροφής, το κράτος μέλος και τον αριθμό καταχώρισης. Σύμφωνα με τις προδιαγραφές εμπορίας των αυγών[23], τα αυγά κατηγορίας Α σφραγίζονται με αυτό τον κωδικό. Περαιτέρω το σύστημα εκτροφής θα αναφέρεται στη συσκευασία με ορατά και σαφώς ευανάγνωστα στοιχεία και με καθορισμένη διατύπωση. Τα συστήματα εκτροφής καθορίζονται με μια αναφορά στην οδηγία 1999/74/ΕΚ· επιπλέον διατυπώνονται απαιτήσεις σχετικά με τα αυγά που προέρχονται από όρνιθες εκτρεφόμενες στο ύπαιθρο.

Κατά κανόνα, τα αυγά κατηγορίας Α που εισάγονται από τρίτες χώρες σφραγίζονται με την ένδειξη του κωδικού ISO της χώρας καταγωγής, του οποίου προηγείται η ένδειξη «προδιαγραφές εκτός ΕΕ» εάν δεν έγινε αξιολόγηση με την οποία να καθορίζεται η αντιστοιχία με τις προδιαγραφές ΕΕ.

Το ισχύον σύστημα επισήμανσης αυγών δεν προβλέπει υποχρεωτική διαφοροποίηση μεταξύ αυγών προερχόμενων από διευθετημένους ή μη διευθετημένους κλωβούς. Επιτρέπεται να προστίθεται εκουσίως η ένδειξη εάν το αυγό έχει παραχθεί σε διευθετημένο κλωβό.

Περαιτέρω, οργανώσεις ιδιοκτητών αγροκτημάτων, οργανώσεις για την ευεξία των ζώων και έμποροι λιανικής πώλησης ανέπτυξαν σε διάφορα κράτη μέλη αυξανόμενο αριθμό συστημάτων επισήμανσης με την ένδειξη ότι είναι φιλικά προς την ευεξία των ζώων. Η διαφάνεια και ο αντίκτυπος στην αγορά ευρίσκονται υπό μελέτη[24].

2.7. Σχέση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) με την εκτροφή ορνίθων

Όσον αφορά τα ενδεχόμενα οφέλη για την ευεξία των ζώων προβλέπονται μέτρα στο πλαίσιο των πολιτικών αγροτικής ανάπτυξης[25]. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν υποστήριξη συγχρηματοδοτούμενη από την Κοινότητα για επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις ή για την επεξεργασία και τη διάθεση στην αγορά γεωργικών προϊόντων, με σκοπό τη βελτίωση της ευεξίας των ζώων.

---

22 http://www.welfarequality.net.

23 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1028/2006 του Συμβουλίου και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 557/2007 της Επιτροπής.

24 Βλ.για παράδειγμα τις εκθέσεις για την ποιότητα της ευεξίας αριθ. 3 (Welfare Quality Reports No. 3).

25 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), (ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σ. 1).

2.8. Εφαρμογή και επιβολή της οδηγίας 1999/74/ΕΚ

Τα περισσότερα κράτη μέλη μετέφεραν σωστά την οδηγία 1999/74/ΕΚ. Όμως μέχρι σήμερα στα περισσότερα κράτη μέλη οι παραγωγοί πραγματοποίησαν ελάχιστη πρόοδο στην εισαγωγή συστημάτων διευθετημένων κλωβών ή στη μετατροπή σε εναλλακτικά συστήματα. Εντούτοις η Επιτροπή πληροφορείται ότι οι σημαντικότεροι έμποροι λιανικής πώλησης σε διάφορα κράτη μέλη αναπτύσσουν στρατηγικές διάθεσης στην αγορά αυγών που παράγονται με εναλλακτικά συστήματα.

Το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων (FVO) δημοσίευσε το 2006 έκθεση σχετικά με μια σειρά αποστολών που αφορούσαν εκμεταλλεύσεις εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων που διεξάχθηκαν στη διάρκεια του 2004. Από τις αποστολές αυτές προέκυψαν αποδεικτικά στοιχεία ότι σε ορισμένα κράτη μέλη απαντώνται ακόμη δυσκολίες στην εφαρμογή της οδηγίας. Κάθε κράτος μέλος το οποίο αφορά η ανωτέρω διαπίστωση υπέβαλε ακολούθως στην Επιτροπή σχέδιο δράσης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να αντιμετωπίσει τα θέματα αυτά στο μέλλον. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα αναλάβουν περαιτέρω δράση παρακολούθησης στις περιπτώσεις που εξακολουθούν να μην αντιμετωπίζονται με ικανοποιητικό τρόπο και δεν εξασφαλίζεται η συμμόρφωση προς την οδηγία.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ευεξία των ζώων αποτελεί βασική αξία για τους πολίτες της ΕΕ οι οποίοι φαίνονται ιδιαίτερα ανήσυχοι όσον αφορά την ευεξία των εκτρεφόμενων ορνίθων και κυρίως των ωοπαραγωγών ορνίθων. Με την οδηγία 1999/74/ΕΚ του Συμβουλίου τα κράτη μέλη συμφώνησαν σχετικά με διάφορα μέτρα για τον καθορισμό ελάχιστων προτύπων για την προστασία των ωοπαραγωγών ορνίθων, με τη σταδιακή εφαρμογή ορισμένων διατάξεων επί χρονικό διάστημα που εκτείνεται έως το 2012, λαμβανομένου υπόψη του οικονομικού αντίκτυπου του μέτρου.

Διάφορες μελέτες έδειξαν ότι τα προβλήματα υγείας των ζώων που παρατηρούνται σε *εναλλακτικά συστήματα* μπορούν βασικά να ελαχιστοποιηθούν και ακόμη και να λυθούν με τη σωστή διαχείριση και τον κατάλληλο σχεδιασμό. Οι *διευθετημένοι κλωβοί* βελτιώνουν την ευεξία των ζώων σε σύγκριση με τους μη διευθετημένους κλωβούς και ακόμη υπάρχουν δυνατότητες για περαιτέρω βελτίωση στο μέλλον. Αντίθετα τα συστήματα με *μη διευθετημένους κλωβούς* παρουσιάζουν διάφορα εγγενή προβλήματα ευεξίας των ζώων. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα επιστημονικών μελετών τα μειονεκτήματα των μη διευθετημένων κλωβών υπερβαίνουν τα πιθανά πλεονεκτήματα μειωμένου παρασιτισμού, καλής υγιεινής και απλούστερης διαχείρισης. Διεξάγεται, και θα εξακολουθήσει να χρειάζεται να διεξάγεται, περαιτέρω έρευνα για την εκτίμηση της έκτασης κατά την οποία τα συστήματα εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων παρέχουν *μεταξύ άλλων* βέλτιστα επίπεδα υγείας και ευεξίας των ζώων, καθώς και ασφάλεια των τροφίμων.

Από επιθεωρήσεις προέκυψε ότι διάφορα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν προβλήματα με την ορθή εφαρμογή της οδηγίας 1999/74/ΕΚ. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί την εξέλιξη με τη διεξαγωγή περαιτέρω αποστολών του ΓΤΚΘ και την εξασφάλιση κατάλληλης συνέχειας των εν λόγω αποστολών.

Η εκτίμηση των καταναλωτικών τάσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ 15 καταδεικνύει κανονική αύξηση της κατανάλωσης επιτραπέζιων αυγών που προέρχονται από συστήματα εκτροφής χωρίς κλωβούς[26].

Η σωστή πληροφόρηση των καταναλωτών είναι ο μόνος τρόπος για να καταστεί δυνατόν για τους παραγωγούς να διαθέτουν στη αγορά αυγά προερχόμενα από συστήματα εκτροφής φιλικά προς την ευεξία των ζώων. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι τα επεξεργασμένα αυγά, αντίθετα προς τα επιτραπέζια, δεν υπόκεινται σε νομοθετικές απαιτήσεις για επισήμανση σχετική με την ευεξία των ζώων.

Ήδη σήμερα ορισμένοι έμποροι λιανικής πώλησης και πάροχοι υπηρεσιών στον τομέα των τροφίμων διαθέτουν στην αγορά κυρίως αυγά προερχόμενα από συστήματα χωρίς κλωβούς. Διεξάγεται έρευνα για την ανάλυση των τρόπων με τους οποίους οι έμποροι λιανικής πώλησης μπορούν να επωφεληθούν από τα διάφορα προγράμματα για την ευεξία των ζώων[27]. Κάθε αναστολή της κατάργησης των μη διευθετημένων κλωβών θα στρέβλωνε τον ανταγωνισμό και θα ζημίωνε εκείνους τους παραγωγούς οι οποίοι σήμερα έχουν ήδη επενδύσει σε συστήματα εναλλακτικά ή με διευθετημένους κλωβούς σύμφωνα με την επιστημονική και την τεχνολογική εξέλιξη.

4. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

4.1. Παροχή νέων ευκαιριών για τον ανταγωνισμό

Τα υψηλά επίπεδα ευεξίας των ζώων που εφαρμόζονται στην ΕΕ, επίσης και για τις ωοπαραγωγούς όρνιθες, πρέπει να προαχθούν ως πλεονέκτημα εμπορίας και ανταγωνισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, χρησιμοποιώντας μηχανισμούς όπως εκείνοι που ήδη προβλέπονται και συζητούνται στο πλαίσιο του κοινοτικού σχεδίου δράσης για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων:

– ευαισθητοποίηση τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα ούτως ώστε να δοθεί προτεραιότητα στην υποστήριξη των επιστημονικών επενδύσεων, της πληροφόρησης και της αγωγής στον τομέα αυτό·

– προαγωγή των εκστρατειών πληροφόρησης σχετικά με τα συστήματα εκτροφής στο πλαίσιο που χαράσσεται από τα πρότυπα εμπορίας των αυγών·

– εξασφάλιση της συνεργασίας μεταξύ ενδιαφερομένων παραγόντων σε όλη την αλυσίδα της προσφοράς (π.χ. παραγωγοί, μεταποιητές, έμποροι λιανικής πώλησης, σιτιστές, καταναλωτές, κυβερνήσεις, ΜΚΟ)·

– εξέταση της δυνατότητας δημιουργίας γενικού πλαισίου ΕΕ για την καθιέρωση επισήμανσης ευεξίας των ζώων, βάσει δεικτών ευεξίας και συστημάτων πιστοποίησης που θα ισχύουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μια τέτοια διερευνητική μελέτη πρέπει να διεξαχθεί σύμφωνα με τις γενικές αρχές της «βελτίωσης της

---

26 *«Trends in laying hen numbers and the production and consumption of eggs from caged and non-caged production systems»*, Agra CEAS, σ. 18.

27 *«Retailers dealing with welfare schemes»*, σ. 48.

νομοθεσίας», ιδιαίτερα με την αξιολόγηση του οικονομικού αντίκτυπου σε βάθος.

Η ανακοίνωση προς τους καταναλωτές σχετικά με τα υψηλά πρότυπα ευεξίας των ζώων που εφαρμόζονται στον τομέα των ωοπαραγωγών ορνίθων πρέπει να περιλαμβάνει αντικειμενικές πληροφορίες σχετικά με τα εξής:

– τις εφαρμοζόμενες μεθόδους παραγωγής,

– το γεγονός ότι η εφαρμογή υψηλών προτύπων ευεξίας των ζώων μπορεί να συνεπάγεται επιπλέον κόστος για τους παραγωγούς και

– τον αντίκτυπο των υψηλών προτύπων ευεξίας των ζώων στις τιμές των αυγών.

Οι καταναλωτές πρέπει να διαβεβαιώνονται ότι αγοράζουν αυγά που παράγονται σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές αξίες. Η βελτίωση της ευεξίας των ζώων στα συστήματα εκτροφής αποτελεί στοιχείο για την προαγωγή της αειφόρου ανάπτυξης, μιας αρχής που αντικατοπτρίζει αυτές τις αξίες[28].

Οι αγρότες θα μπορούσαν να ανταμείβονται για την παραγωγή προϊόντων άξιων για πριμοδότηση ποιότητας τα οποία μπορούν να διακρίνονται από τα άλλα και επομένως να επωφελούνται από μια πριμοδότηση της τιμής.

4.2. Η αλλαγή στα νέα συστήματα εκτροφής και η ΚΑΠ

Βάσει των επιστημονικών μελετών δεν συνιστάται να τροποποιηθούν οι ισχύουσες διατάξεις της οδηγίας 1999/74/ΕΚ.

Η αλλαγή στα νέα συστήματα εκτροφής πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω τόσο από τεχνικής όσο και από οικονομικής πλευράς. Οι προσπάθειες των κρατών μελών πρέπει να επικεντρώνονται στην παροχή τεχνικής υποστήριξης στους αγρότες και στην ενθάρρυνσή τους να στραφούν προς τα νέα συστήματα εκτροφής σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές αξίες στις οποίες μπορούν να επενδύσουν. Πρέπει να μελετηθεί η δυνατότητα κατάρτισης όπως προβλέπεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004.

Πρέπει να αναλυθεί η σημασία της ΚΑΠ και ιδίως των πολιτικών αγροτικής ανάπτυξης για τον τομέα της εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων για να καταστεί αυτή πιο σαφής και να υποστηριχθούν οι επενδύσεις σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις ή σε δραστηριότητες μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων που αποσκοπούν να βελτιώσουν την ευεξία των ζώων. Στο πλαίσιο της ΚΑΠ είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν δραστηριότητες ανακοίνωσης με σκοπό την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή στα αγροτικά προϊόντα συμπεριλαμβανομένων των αυγών. Σ' αυτό το πλαίσιο μπορούν να υποστηριχθούν πρωτοβουλίες για την καλύτερη πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με την ευεξία των ζώων.

---

[28] Ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη, http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf. Βλ. επίσης *«Good Practice Note Animal Welfare in Livestock Operations»,* International Finance Corporation, http://www.ifc.org/ifcext/enviro.nsf/AttachmentsByTitle/p_AnimalWelfare_GPN/$FILE/AnimalWelfare_GPN.pdf.

4.3. Έρευνα

Με το 7ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο για την Έρευνα προτείνεται ένα θέμα σχετικά με τη «Βελτίωση της υγείας των ζώων, της ποιότητας των προϊόντων και της απόδοσης των οργανικών και χαμηλής εισροής συστημάτων εκτροφής ζώων με την ένταξη μεθόδων εκτροφής και καινοτόμων τεχνικών διαχείρισης»[29] Η περιγραφή του θέματος περιλαμβάνει συστήματα παραγωγής πουλερικών. Επιπλέον προβάλλονται άλλα θέματα σχετικά με τη χρήση γενωμικών εργαλείων και της γενετικής στην παραγωγή ζωικού κεφαλαίου.

Πρέπει να προαχθεί η περαιτέρω έρευνα και να δοθεί προτεραιότητα στη βελτιστοποίηση των συστημάτων εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων και στην ελαχιστοποίηση των προβλημάτων υγείας και ευεξίας που έχουν σχέση με τη γενετική επιλογή. Πρέπει να προαχθεί επίσης περαιτέρω έρευνα σχετικά με τα συστήματα εκτροφής χωρίς κλωβούς εάν αυτά είναι επικερδή.

Οι δείκτες ευεξίας των ζώων και τα αξιόπιστα συστήματα παρακολούθησης στο αγρόκτημα αφού διαβιβασθούν στο πλαίσιο του σχεδίου για την ποιότητα της ευεξίας (Welfare Quality Project) πρέπει να επικαιροποιούνται τακτικά και να αξιολογούνται περαιτέρω. Επίσης πρέπει να παρακολουθείται η έρευνα για ευκαιρίες διάθεσης στην αγορά προϊόντων φιλικών προς την ευεξία των ζώων, η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο του εν λόγω σχεδίου.

Πρέπει να αξιολογηθεί περαιτέρω ο ρόλος της ευεξίας των ζώων στη στρατηγική για την αειφορία.

[29] Θέμα 2, Κλήση FP7 - KBBE-2007 - 2A, (ΕΕ 2007/C133/07 της 15ης Ιουνίου 2007).